

РЕАЛІЗАЦІЯ ІЄ. *SUE-/ *SUO- У СЛОВ'ЯНСЬКОМУ ЕТНОМОВНОМУ КОНТИНУУМІ (етимологічний нарис) _____

У статті розглянуто слов'янські апеллятивно-онімні континуанти іє. *sue- / *suo- у функціонально-семантичному аспекті. Головним чинником виступає властива слов'янським мовам семантична опозиція «свій, власний» — «громадський, колективний».

Ключові слова: антропонім, типологія, семантична опозиція.

У пропонованій статті спинимось на реалізації семантики іє. *sue- / *suo- «свій» у його слов'янських континуантах. У зв'язку з цим особливого значення у слов'янських та (західно)європейських мовах набуває описана в літературі опозиція «свій» — «не свій, чужий»¹.

Одним із продовжень згаданої індоєвропейської основи виступає, зокрема, псл. *svojь, що характеризується «невгасимою активністю і, як і раніше, живими зв'язками з категоріями самосвідомості й світогляду слов'ян як давнього, так і нового часу», становлячи ключовий у слов'янській лексиці й культурі архаїзм².

У слов'янських мовах поняття «свій» актуалізувалося: наводячи показники частотності займенника *свой* у російській мові (за даними частотних словників — двадцять сьома і двадцять восьма позиції, у хорватських частотних довідниках у схв. *svoj* — двадцять друга), О. М. Трубачов відзначав, що «у праслов. *svojь — іє. *suo- ніколи не стиралася адресованість до людини, задана етимологією слова...». З іншого боку, за даними дослідника, «в обстежених мовах Європи немає жодного натяку на ключову позицію слова й поняття “свій” і чого-небудь, що віддалено нагадує наступність іє. *sue-, і це вдвічі цікавіше в порівняльному й типологічному відношенні...»³.

У цитованій праці, говорячи про вираження колективної — родової й пізнішої — етнічної самосвідомості, російський учений вказав, зокрема, на те, що «відзначаювана досі така риса слов. *svojь, рос. *свій*, як відсутність протиставлення колективності й індивідуальності (*я* — *свій*, *він* — *свій*, при нім. *ich* — *mein*, *wir* — *unser*), становить видатний і ще не сповна поцінований індоєвропейський архаїзм слов'янської мови й

¹ Трубачев О. Н. Этногенез и культура древнейших славян : Лингвист. исслед.— М., 1991.— С. 163–167, 175–177.

² Там же.— С. 163.

³ Там же.— С. 164. В «Етимологічному словнику української мови» для іє. *(e)sue- : *(e)suo- як базова визначається семантика «осторонь, окремо» (ЕСУМ, 5, 201). Щодо реалізації іє. *sue- : *suo- в етнонімії та топонімії див.: Трубачев О. Н. К етимології названня Швейцарії (*Helvetii, Helvetia ~ Schwyz, schweiz*) // Етимологія. 2002.— М., 2003.— С. 3–8.

культури, що знаменує собою живу традицію первісної етимології іє. **su-* й вихідної ідеології роду». Так підтримано думку Е. Бенвеніста про те, що іє. **suo-s* «лежить поза категорією особи» із зауваженням, що воно «може бути правильно зрозуміле лише за визнання прима ту колективності». Відтак етимологію іє. **sue-* О. М. Трубачов розглядає як розширення первісного **sū-* «рід, народжувати». Оскільки точкою відліку в цьому випадку мислиться людина та її місце в навколишній дійсності, у контексті дихотомії «своє» — «чуже» псл. **svoŷ* розглядається як атрибут спорідненості, а поняття «особливість, окремішність» у зв'язку з **sue-*, **suebho*, ст.-сл. *sovь* розцінюється як пізня (в усякому випадку вторинна) семантична риса гнізда **sue-*⁴.

Загалом приймаючи думку О. М. Трубачова про значущість ідеї роду в житті індоевропейців, ми, проте, вважаємо, що названі значення (особливо зважаючи на прима т роду) спричинили виникнення в слов'янській мовній свідомості протиставлення *колективності* й *індивідуальності*: характеризуючи предмет чи поняття з будь-якої сфери життєдіяльності (прямо чи опосередковано), воно неодмінно засвідчує певний зв'язок із колективною семантикою.

Із характеристикою чи оцінкою *окремої особи* зв'язок псл. **seb-* / **sob-* відображено в численних відапелятивних дериватах (див. нижче), а також у псл. **Sebeslavь* / **Soběslavь*, легко відновлюваним завдяки болг. *Собеслав* «нехай буде славний своїми ділами, нехай прославить себе», XVIII ст. (Заимов⁵, 197), ч. *Soběslav* (Beneš, 50, 139), п. *Sobiesław* із ремаркою «слов'янське чоловіче ім'я, складене з компонентів: займенникового *Sobie-* та іменного *-slaw*. Ім'я відоме від початку XIII ст. у повній формі ... (1209 г.)» (Grzenia, 295–296).

Наведені слов'янські антропоніми дозволяють відновити відсутнє в доступних нам джерелах псл. **Seběslavь* < **soběslavь* із семантикою, аналогічною влуж. *sebjechwalba* «самовихваляння» (Schuster-Šewc, 17, 1278), ч. *sebechwalny* «хвалькуватий» (Jungmann IV, 41), влуж. *sebjechwalak* «самохвал» (Трофимович, 274), *sebjechwalny* «самохвал», «самовдоволенний» (Pfuhl, 629). Також наведемо загальновідоме у слов'ян *самохвал*, пор., наприклад, ч. *samochwal* «який сам себе хвалить» (Jungmann, IV, 41), укр., рос. *самохвал* із аналогічними значеннями. (Як досить точні типологічні відповідники, семантику іє. **sue-* / **suo-* ілюструють німецькі прізвиська *Selbherr*, 1263 р. < двн. *sēlphërre* = «самовладна, свавільна людина», *Selbman*, 1389 р. аналогічного походження — Brechenmaher, 2 / 16–18, 599.)

Для відновлення семантики **seběslavь* цікаво простежити один із можливих шляхів її розвитку, засвідчений у слов'янському словотворі: ч. *seběvetší* «найбільший», *sebetěžši* «найважчий, важкий», *sebelépe* «дуже добре», «якнайкраще» (ЧРС, II, 298), а також семантично споріднене *sobný* «м'ясистий, тілистий» (Machek, 462) = «найсильніший» тощо. У плані розвитку семантики «най-» пор. також влуж. *samosebny* «абсолютний» (Мука, II, 380). З огляду на те, що в наведеній лексиці відбиті відтінки значення «най-», ми схильні припускати, що, імовірно, праслов'янське **Seběslavь* / **seběslavь* означало не лише «хвалько» чи «славний собою» і под., але й реалізовувалося в семантиці «найславніший, найвідоміший».

Вищезазначене підводить нас до реконструкції досить широкої, загальної семантики псл. **seb-* / **sob-* «виділяти (для себе) з-поміж багатьох інших», вираженої в ідеї протиставлення *одного* й *багатьох*. Названа опозиція досить добре

⁴ Трубачев О. Н. Этногенез и культура древнейших славян.— С. 165–166, 175–176.

⁵ Список скорочень див. у кінці статті.

відбита в слов'янській (і передусім у російській діалектній) лексиці. Так, семантика «поважати», «шановний» відбита в рос. діал. (вологод.) *собить* «поважати кого-н., віддавати кому-н. перевагу», (сибір.) «потурати, тримати бік кого-н.» (СРНГ, 39, 166).

Ідея особистого володіння відображена і в рос. діал. (курс., тамб., калуз.) *собить* «призначати наперед, визначати, сватати як дружину, чоловіка (за кого-н.)» (СРНГ, 39, 166), що співвідноситься також із семантикою «вибирати на власний розсуд, по своїх силах тощо», а значення «бути по собі» збережене в олонецьких діалектах лише у валеологічному значенні: *собиться* «почуватися добре» (там же, 39, 166).

Континуанти іє. **сье*- / **сьо*- (через посередництво псл. **seb*- / **sob*-) широко засвідчені у мовному вираженні поняття «егоїзм» (та споріднених із ним) як результату розвитку семи «свій, власний»: укр. *собічити* «присвоювати собі що-н.» (СУМ, IX, 432), болг. *себічен* «егоїстичний» (Бернштейн, 706), *себічност* «егоїзм» (Дювернуа, III, 2135), схв. *себічан* «егоїстичний, себелюбний» (Толстой, 860), влуж. *sebićiwu* «т. с.» (Schuster-Šewc, 17, 1278), *sebićiwu* «користолюбний» (Трофимович, 275). В українській мові це поняття передане також у *собій* «себелюб, егоїст» [пор. *Собиев* — прізвище в Росії (НПБУ(К), що, очевидно, сягає укр. **Собій* (апелятивного походження). — О. І.], *собійниця* «егоїстка», *собійство* «егоїзм», *собійний* «егоїстичний, себелюбний» (ЕСУМ 5, 200–201). Аналогічний факт засвідчений і в російській мові: ст.-рос. *собейный* «свій власний», 1689 р. (Сл.РЯ XI–XVII вв., 26, 13).

Наведена вище лексика пов'язана з ч. *sobiti* «присвоювати собі що-н.», *dosobiti se* «отримати що-н.» (Machek, 462), *sobiti* «присвоювати» (Jungmann IV, 214), ст.-слц. *sobit' si* «присвоювати що-н.», XVIII ст. (HSSJ, V, 327), п. діал. *przysobić* «привласнити» (Karłowicz, 4, 433).

Поняття «егоїзм» засвідчене й у таких (на перший погляд тавтологічних) композитних утвореннях із похідними від **svoj*-, **sam*- та **seb*- / **sob*-: друс. *своєсобънни*, *своєсобъствънни* «який має свою окрему властивість», *своєсобъствъннѣ* «власне (про особисту суттєву властивість)» (Срезневский, III, 282), рос. *свой собственный*; схв. *svesebica* «егоїзм» > *sveseban* «егоїстичний» (Skok, III, 211); ч. *samosob* «осібно, сам» (Jungmann, IV, 16); ст.-слц. *samosebný* «(про дух) який виникає, функціонує самотійно», 1789 р. (HSSJ, V, 216), влуж. *samosebny* «один, єдиний, окремий; по одному, кожен окремо; абсолютний» ~ *sebny* «свій, власний» (Muka, II, 380, 391), а також влуж. *samoswój* «який належить собі самому», «самотійний» (Pfuhl, 624).

Проте, як свідчить поданий вище матеріал, слід розрізняти семантику похідних від цих двох основ: континуанти псл. **svoj*-, **sam*- чітко передають ідею особистої власності, тоді як рефлексі псл. **seb*- / **sob*- підкреслюють або додатково вказують на частковість, тобто на відокремлення частини чого-небудь від цілого, більшого (скажімо, може йтися про земельну ділянку як про частину землі певної громади). Інакше кажучи, вони опосередковано засвідчують зв'язок особи із колективом чи колективною власністю, тим самим підкреслюючи особисте володіння майном. Тобто в похідних від псл. **seb*- / **sob*- із часом розвинулося значення: «не громадський, власний». Крім цього, типологічний паралелізм континуантів псл. **seb*- / **sob*- та **sam*-, досить чітко засвідчений у слов'янських мовах, дозволяє зробити певні висновки і вказати на деякі відмінності в семантиці його складників.

Як займенники, укр., рос. *самий, самый* у словосполученнях *той самий, тот самый* і под. не лише підкреслюють той факт, що йдеться виключно про щось назване раніше, а вказують на його *осібність*, виділяючи з-поміж багатьох інших. Спільним типологічним чинником для дериватів з основами на *сам-, соб-* у цьому випадку виступає мовна вказівка на винятковий характер денотата, його особливий статус в очах мовця, що спричиняється до подальшого розвитку семантики в бік «най-», закріпленого, наприклад, у рос. *самый* у словосполученнях: *самый сильний, самый большой* і под.⁶ Аналогічний процес, як свідчить подальший матеріал, відбувався і з континуантами псл. **seb- / *sob-*. Утім, якщо для російського *самый* семантика «най-» закріпилася як основна, то для дериватів із коренем *соб-* основною стала семантика «окремий, осібний», з якої пізніше розвинулося значення «най-». Проте утворення із *соб-* «най-» у східних слов'ян лишилися на периферії, тоді як, скажімо, в лужицьких мовах це значення стає чи не основним.

Семантику *колективності* відбивають рос. діал. (орл.) *сѡбитъ* «помагати, надавати підтримку» (СРНГ, 39, 166), з яким пов'язані *сѡбство* «сприяння, допомога», *сѡбствовать* «сприяти, допомагати», *сѡбка* «спільно, разом» (там же, 39, 166, 176), а також сучасне рос. *пособить* «помогти». Ця ж первинна семантика псл. **seb- / *sob-* (< іє. **sye- / *syo-*) добре засвідчена у влуж. *sobu* «разом (з іншими)», «один з», *sobudžělo* «співпраця», *sobuhračk, sobuhrajer* «партнер», «гравець тієї ж команди» (Трофимович, 288, 289). Цікаву типологічну паралель спостерігаємо в нім. прізвищі *Selbtäter* < днн. *sēlpsacher = der Selbstbeteiligte*, 1291 р. (Brenchenmacher, 2 / 16–18, 599). (Нім. *Selbstbeteiligte* логічно буде перекласти як «співучасник», хоч значення *Selbst* у сучаній німецькій мові, за даними перекладних словників, — «сам», «свій». — О. І.).

Як семантичні відгалуження від «виділяти(ся) з множини» розглядаємо й рос. діал. (урал.) *сѡбенно* «особливо, незвичайно», *сѡбенный* «особливий, незвичайний», «відокремлений від інших, ізольований (про житло, вхід і т. ін.)»⁷; *сѡбник*⁸ «невеликий дім для однієї сім'ї», «окреме приміщення для свійської худоби», *сѡбник* «власник, володар чого-н.» (СРНГ, 39, 169). Останнє відбите в ст.-рос. антропонімі *Сѡбник*, 1585 р. (Веселовский, 294).

У цьому контексті добре зрозуміла й первинна семантика антропоніма *Сѡбинникова* (прізвище російської дослідниці-мовознавця) < **Сѡбинник*: рос. діал. (яросл.) *сѡбѣнник* «володар чого-н., власник», «людина, яка має окрему ділянку землі», а також *сѡбѣнница* «володарка чого-н., власниця», «жінка, яка купує ділянку землі в свою власність (окремо від родини)» (СРНГ, 39, 154). Ця лексика співвідноситься з основами, подібними до ст.-рос. *сѡбинный* «свій власний», 1629, 1659 рр. (Полякова, 5, 126–127) ~ *Сѡбинное* — ойконім у колишній Нижньогородській губ. (Vasmer RGN, VIII, 404). В ойконімному ж матеріалі засвідчено лексику на зразок друс. *сѡбина* «власність, майно», XIV–XV ст. (Срезневский, III, 455), ст.-рос. *сѡбина, сѡбинка* «те, що належить кому-н., майно», XV–XVI ст. (Сл.РЯ XI–XVII вв., 26, 14), що відбивають первинну ідею отри-

⁶ Щодо семантики пор. як аналогію влуж. *samy* «лише, виключно, єдино» (Мука, II, 381).

⁷ Ідея осібності відбита в ст.-сл. *сѡвѣтнѣ сѡ* «бути самотнім» (СС, 618), бр. *сѡбіць* «спасати на думку, навести на думку, зробити що-н» (ТСБМ, 5, 230), морав. *sobit'* «садити, розмножувати, власне, розсаджувати так, щоб кожна одиниця була сама по собі, окремо» (Mašek, 462).

⁸ Суфіксальний дериват на *-ик* від ад'єктивної основи на зразок ст.-рос. *сѡбный (сѡбный)* «свій, власний», «особливий, відмінний від інших», обидва — в XVII ст. (Сл.РЯ XI–XVII вв., 26, 26). У плані семантики також наведемо рос. діал. (олон.) *сѡбый* «особливий, окремий», *сѡбо* «осібно, окремо» (СРНГ, 39, 169; 177).

м(ув)ання в окреме користування (тимчасове чи довічне) частки *колективної* власності, пор., наприклад, рос. *Собина* — населені пункти в колишніх Тамбовській та Рязанській губ. (Vasmer RGN, VIII, 404). Увесь поданий матеріал так чи інакше пов'язаний із рос. діал. *сбѣтъ* (дон., волог., тул., тамб., калуз.) «намагатися придбати, отримати що-небудь для себе чи кого-н. іншого», (тамб., ворон.) «припасати, заготовляти, приберігати для себе» (СРНГ, 39, 166). Поряд наведено й рос. діал. *собь* «майно, власність», «свійська худоба» (там же, 177). Обидва факти, разом із попереднім інослов'янським матеріалом, дають підстави для реконструкції псл. *sobiti та безсуфіксного деривата від нього *sobь.

Звичайно, виділення чого-небудь (із множини подібних) або кого-небудь (із колективу) не є властивістю виключно континуантів *sye- / *syo- (хоч для них вона й основна). Низку типологічних паралелей спостерігаємо в інших індоєвропейських гніздах. Ми наважимося припустити, що аналогічний семантичний розвиток відбувався й у гнізді континуантів іє. *leu-. Підстави для цього вбачаємо в ст.-сл. *людь* «народ», *людик* «люди», днп. *liut*, дангл. *leod*, сучасне нім. *Leute* «т. с.» ~ іє. *leudh-, які Е. Бенвеніст аналізує у зв'язку з поняттям «вільна людина» (Бенвеніст, 355).

Говорячи про лат. *liberi* й у цьому контексті — про шлюб як про мету й засіб отримання законних [= вільних] дітей (Бенвеніст, 355–357), французький учений прямо не згадує поняття «любов», «любити». Водночас слід, на нашу думку, пов'язувати як структурно й типологічно споріднені з іє. *leudh- похідні від *leubh-: укр. *любити*, рос. *любить*, днп. *liub*, нім. *lob* та ін. (Преображенский, I, 530). У семантиці наведеного матеріалу ми схильні вбачати розвиток ідеї свободи, зокрема свободи вибору одного з багатьох (первісно з роду, племені, клану) на свій, власний, розсуд. Інакше кажучи, йдеться про розвиток семантики в напрямку від *колективного* до *особистого*.

Е. Бенвеніст, описуючи індоєвропейський прикметник *priyos, відзначає його подвійну семантику, пов'язану з базовим значенням «особистої належності, що має на меті не юридичне, а афективне ставлення до “себе” й завжди здатне набути емоційного забарвлення, тому залежно від обставин воно означає то “(свій) власний”, то “милий, дорогий, коханий” ~ санскр. *priya-*, авест. *frya-* “милий”, гот. *frijon* “любити”, *frya* “вільний”» (Бенвеніст, 358).

Отже, в контексті розглянутих типологічних паралелей зрозуміло, що від початку сама основа *seb- / *sob- (< іє. *sye- / *syo-) й численні похідні або позначали безпосередньо поняття «колектив», «колективний» або якимось чином із ним співвідносилися. Пізніше, унаслідок розвитку для псл. *seb- / *sob- семантики «свій», «окремий» і под., зв'язок із поняттям «колективний» (хоча й не остаточно) втрачався, реалізуючись, проте, у протиставленні *особистий*, *свій* — *колективний*, *родовий*; *своє* — *колективне*⁹. Такий семантичний дуалізм, зважаючи на наявність і розвиток його в різних слов'янських мовах, сягає, очевидно, праслов'янського періоду й може свідчити (згадаймо зв'язок іє. *sye- / *syo- з ідеєю роду!) про його гіпотетично індоєвропейське коріння. При цьому зв'язок *індивідуального* з *колективним*, *родовим* був властивий, як ми гадаємо, не лише слов'янському менталітетові, що й засвідчено в семантиці розглянутої лексики.

Існування означеного протиставлення ймовірно вже на індоєвропейському рівні, оскільки будь-яку спільноту можна представити у вигляді формул: *колектив* = 1 + 1 + 1 + ... або, з іншого боку, як 1 + 1 + 1 + ... = *колектив*. Крім того, для

⁹ Відповідно слід обережніше поставитися до думки О. М. Трубацова про відсутність цього зв'язку у слов'ян.

іє. **сѹе-* / **сѹо-* (> псл. **seb-* / **sob-*) можливий був розвиток різних значень на основі протилежності, як це сталося у випадку з континуантами іє. **sed-* / **sod-*: у західноєвропейських мовах відбувався розвиток значення «сидіти», а в грецькій та праслов'янській (для ступеня **sod-*) — розвиток значення «рух»¹⁰. Проте висловлене нами припущення потребує подальшої перевірки на неслов'янському мовному ґрунті.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

Бенвенист	— <i>Бенвенист Э.</i> Словарь индоевропейских социальных терминов. II. Свободный человек // Бенвенист Э. Общая лингвистика.— М., 1974.— С. 354–364.
Бернштейн	— Болгарско-русский словарь / Сост. С. Б. Бернштейн.— М., 1953.— 992 с.
Веселовский	— <i>Веселовский С. Б.</i> Ономастикон : Древнерусские имена, прозвища и фамилии.— М., 1974.— 384 с.
Дювернуа	— Словарь болгарского языка по памятникам народной словесности и произведениям новейшей печати / Сост. А. Дювернуа.— М., 1889.— Вып. 7–9.— С. 1703–2622.
ЕСУМ	— Етимологічний словник української мови : В 7 т. / За ред. О. С. Мельничука.— К., 2006.— Т. 5.— 703 с.
Займов	— <i>Займов Й.</i> Български именник.— София, 1988.— 312 с.
НПБУ(К)	— Національна парламентська бібліотека України (каталог).
Полякова	— Словарь пермских памятников XVI–XVIII века / Сост. Е. Н. Полякова.— Пермь, 2000.— Вып. 5.— 204 с.
Преображенский	— <i>Преображенский А. Г.</i> Этимологический словарь русского языка.— М., 1958.— 1284 с.
Сл.РЯ XI–XVII вв.	— Словарь русского языка XI–XVII вв. / Гл. ред. Г. А. Богатова.— М., 2002.— Вып. 26.— 288 с.
Срезневский	— <i>Срезневский И. И.</i> Материалы для словаря древнерусского языка.— М., 1958.— Т. 3.— 910 кол.
СРНГ	— Словарь русских народных говоров / Под ред. Ф. П. Филина и Ф. П. Сороколетова.— СПб., 2005.— Вып. 39.— 344 с.
СС	— Старославянский словарь (по рукописям X–XI веков) / Под ред. Р. М. Цейтлин, Р. Вечерки и Э. Благовой.— М., 1999.— 843 с.
СУМ	— Словник української мови : В 11 т. / Відп. ред. І. К. Білодід.— К., 1979.— Т. 9.— 917 с.
Толстой	— Сербо-хорватско-русский словарь / Сост. Н. И. Толстой.— М., 1957.— 917 с.
Трофимович	— <i>Трофимович К. К.</i> Верхнелужицко-русский словарь.— М., 1974.— 564 с.
Трубачев 2004	— <i>Трубачев О. Н.</i> Реконструкция слов и их значений // Трубачев О. Н. Труды по этимологии : Слово. История. Культура : В 5 т.— М., 2004.— Т. 1.— С. 19–120.
ТСБМ	— Тлумачальны слоўнік беларускай мовы / Рэд. М. Р. Суднік : В 5 т.— Мінск, 1983.— Т. 5.— 663 с.
ЧРС	— Чешско-русский словарь / Под ред. Л. В. Копецкого и Й. Филиппа : В 2 т.— М., 1973.— Т. 2.— 864 с.
Beneš	— <i>Beneš J.</i> O českých příjmeních. — Praha, 1962. — 204 s.
Brechenmacher	— <i>Brechenmacher J. K.</i> Etimologisches Wörterbuch der Deutschen Familiennamen : In 2 Bd.— Limburg, 1962.— Bd 2.— L. 16–18.— S. 431–640.
Grzenia	— <i>Grzenia J.</i> Słownik imion.— Warszawa, 2002.— 362 s.
HSSJ	— Historický slovník slovenského jazyka.— Bratislava, 2000.— D. 5.
Jungmann	— Slownjik česko-německý Josefa Jungmanna : W 5 D.— W Praze, 1838.— Djl. 4.— 864 s.

¹⁰ За нашими спостереженнями, для псл. **sed-* / **sod-* збереглися обидва значення (див.: Іваненко О. В. Реалізація псл. **sěd-* : **sod-* в апеллятивній та пропріальній лексиці // Київ. старовина.— 2008.— № 6.— С. 106–118).

- Karłowicz — *Karłowicz J.* Słownik gwar polskich : W 6 t.— Kraków, 1907.— T. 5.— 462 s.
- Machek — *Machek V.* Etymologický slovník jazyka českého a slovenského.— Praha, 1957.— 628 s.
- Muka — *Muka E.* Słownik dolnosorbischeje řečy a jeje narěcow.— Praha, 1928.— T. 2.— 1203 s.
- Pfuhl — *Pfuhl Chr. Tr.* Obersorbisches Wörterbuch.— Leipzig, 1968.— 1210 s.
- Schuster-Šewc — *Schuster-Šewc H.* Historisch-etymologisches Wörterbuch der ober- und niedersorbischen Sprache.— Bautzen, 1986.— L. 17.— S. 1249–1328.
- Skok — *Skok P.* Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. — Zagreb, 1973.— Knj. 3.— 703 s.
- Vasmer RGN — *Russisches geographisches Namenbuch / Begr. von M. Vasmer.*— Wiesbaden, 1977.— Bd 8.— 719 s.

O.V. IVANENKO

INDOEUROPEAN *SUE- / *SUO- IN THE SLAVONIC ETHNIC AND LINGUAL CONTINUUMS REALIZATIONS (PRELIMINARY OBSERVATIONS)

In the article the Slavonic appellative-onymic continuants of iе. *sue- / *suo- in functional and semantic facets are examined. The main factor is the peculiar to the Slavonic languages semantic opposition «self, proper» — «common, collective».

Key words: anthroponym, typology, semantic opposition.